

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**PROGRAM LICEUM ZAWODOWEGO
I TECHNIKUM**

**JĘZYKI ZACHODNIOEUROPEJSKIE
(ANGIELSKI, FRANCUSKI, NIEMIECKI)**

**Dodruk programu
OP 23-4130-1/84 z roku 1984**

**WARSZAWA 1994
WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE**

**MINISTERSTWO OŚWIATY I WYCHOWANIA
INSTYTUT PROGRAMÓW SZKOLNYCH**

**PROGRAM LICEUM ZAWODOWEGO
I TECHNIKUM**

**JĘZYKI ZACHODNIOEUROPEJSKIE
(ANGIELSKI, FRANCUSKI, NIEMIECKI)**

**WARSZAWA 1985
WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE**

Program przygotowany w Instytucie Programów Szkolnych, zatwierdzony przez ministra oświaty i wychowania w dniu 18.I.1984 roku, nr OP23-4130-1/84, obowiązuje w klasie I od roku szkolnego 1986/87, w klasie II od roku szkolnego 1987/88, w klasie III od roku szkolnego 1988/89, w klasie IV od roku szkolnego 1989/90 i w klasie V od roku szkolnego 1990/91.

371.2(073)

3303/b/c

ISBN 83-02-02885-1

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Cele kształcenia i wychowania	6
Treści kształcenia i wychowania	7
Język angielski	10
Język francuski	18
Język niemiecki	31
Komentarz	36

WSTĘP

Znajomość języków obcych ma we współczesnym świecie stale wzrastające znaczenie. Rozwój międzynarodowych stosunków politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych oraz intensywny rozwój nauki i techniki to czynniki wymagające sprawnego przepływu informacji i równie sprawnego ich użytkowania, co nie jest możliwe bez praktycznej znajomości języków obcych. Jest to szczególnie istotne w krajach, których społeczeństwo włada językiem nie posiadającym światowego zasięgu, a do takich właśnie zalicza się nasze państwo.

Uczenie się języka zachodnioeuropejskiego – angielskiego, francuskiego, niemieckiego czy hiszpańskiego – stwarza możliwość zdobycia przez uczniów drugiego obok języka rosyjskiego, narzędzia komunikacji o zasięgu światowym, umożliwia zatem korzystanie w czasie studiów i w toku pracy zawodowej z publikacji w tych językach oraz bezpośrednio porozumiewanie się z cudzoziemcami.

Nauka języka obcego niesie ponadto istotne wartości wychowawcze, sprzyja kształceniu ogólnemu uczniów i rozwojowi ich osobowości. Wzbogacanie wiedzy o życiu innych krajów i ich kulturze, której podstawowym przejawem jest język, sprzyja poszanowaniu odrębności, uczy tolerancji, pozwala lepiej zrozumieć zachodzące w świecie przemiany, gwarantuje lepsze i głębsze zrozumienie idei pokojowego współżycia narodów. Uczenie się języka obcego ma fundamentalne znaczenie dla procesu uczenia się języka ojczystego i innych przedmiotów szkolnych, gdyż znajomość języka pomaga dokonywać precyzyjnych rozróżnień semantycznych i uczy ich wyrażania. Nauka języka obcego sprzyja ponadto poznawaniu charakterystycznych dla danych cywilizacji zjawisk społecznych i kulturowych, zapoznaje z innymi niż w języku ojczystym, środkami wyrażania znanych pojęć i relacji, wprowadza też nowe pojęcia uwarunkowane odrębnością zjawisk życia i kultury obcego narodu.

Nauka języka obcego ma wreszcie niemały wpływ na rozwój umysłowości i osobowości uczniów, wzbogaca bowiem widzenie świata, wzbogaca też wewnętrzny świat człowieka i ułatwia mu w konsekwencji współpracę między ludźmi i narodami.

CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Kurs językowy zmierza do wytworzenia u uczących się kompetencji językowej, przez którą rozumie się tu znajomość językową środków formułowania wypowiedzi i kompetencji komunikacyjnej, przez którą rozumie się umiejętność efektywnego komunikowania zamierzonych treści zgodnie z wymogami sytuacji.

Celem nauczania języka zachodnioeuropejskiego jest doprowadzenie ucznia do takiego poziomu opanowania języka obcego, który umożliwi mu:

- rozumienie nieskomplikowanych pod względem językowym wypowiedzi ustnych w kontaktach z cudzoziemcami, a także w sytuacjach związanych z pracą zawodową,
- formułowanie nieskomplikowanych pod względem językowym wypowiedzi ustnych w wymienionych wyżej sytuacjach,
- samodzielne czytanie, z pomocą słownika, prostych językowo tekstów, które go zainteresują lub będą mu potrzebne w pracy zawodowej,
- samodzielne formułowanie krótkich tekstów pisanych w postaci korespondencji oraz notatek wraz z umiejętnością wypełniania podstawowych formularzy.

Program przewiduje stopniowe poznawanie najistotniejszego materiału językowego, który powinien stanowić solidną podstawę dalszej nauki podejmowanej w zależności od przyszłych potrzeb zawodowych, planów życiowych i zainteresowań. Dlatego też ważnym celem nauki języka jest przygotowanie ucznia do dalszej samodzielnej pracy nad pogłębianiem i rozszerzaniem znajomości języka, a więc wypracowaniem technik samokształceniowych.

Program nauczania języka obcego ze względu na istotne walory wychowawcze kształcenia językowego stawia sobie za cel kształtowanie postawy humanistycznej, wyrabianie poszanowania odrębności cywilizacyjnej innych krajów, umiejętności obiektywnego oceniania i porównywania różnych zjawisk społecznych i kulturowych, a także tolerancji i postawy sprzyjającej zbliżeniu i współpracy między narodami.

TRZĘŚCI KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

ZARYS TRZĘŚCI

Wprowadzenie tematyki związanej z realiami obyczajowymi, społecznymi i kulturowymi, charakterystycznymi dla cywilizacji danego kraju lub krajów.

Wprowadzenie tematów stosownych do wieku i zainteresowań uczniów; tematów, które pobudzają swą atrakcyjnością bezpośrednią motywację uczniów, charakteryzują się walorami poznawczymi i są ukierunkowane na budzenie i podtrzymywanie zainteresowań intelektualnych, a także uwzględniają naturalne upodobania w zakresie rozrywki i spędzania wolnego czasu.

Wprowadzenie tematów technicznych związanych z najważniejszymi gałęziami przemysłu, ośrodkami przemysłowymi, pracą w nowoczesnych zakładach przemysłowych, ulepszeniami i wynalazkami, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki odpowiadającej danemu typowi technikom i charakterystycznych dla danego typu autentycznych dokumentów w postaci prospektów, katalogów, opisów technicznych i instrukcji.

SŁOWNICTWO

Program przewiduje opanowanie przez ucznia w zakresie sprawności produkcyjnych do 1200 jednostek leksykalnych. Przez jednostkę leksykalną rozumie się wyraz lub połączenie wyrazowe o innym znaczeniu niż znaczenie wyrazów wchodzących w to połączenie. Jako jednostki leksykalne traktowane są też stałe połączenia wyrazów swoiste dla danego języka (syntagmy konwencjonalne).

Przy doborze słownictwa kierować się należy następującymi kryteriami:

- potrzebami komunikacyjnymi ucznia, ze szczególnym uwzględnieniem jego potrzeb w zakresie słownictwa fachowego, związanego z danym typem szkoły,
- częstotliwością występowania jednostki leksykalnej w tekstach danego języka obcego,

- przydatnością jednostki leksykalnej w sytuacji klasowej i w kontaktach nauczyciela z uczniem.

KATEGORIE SEMANTYCZNE I TYPY AKTÓW MOWY

W wyniku kursu językowego uczeń powinien umieć zdobywać informacje, jak również udzielać informacji w formie twierdzącej i przeczącej w następujących kategoriach semantycznych:

1. Dane personalne (imię, nazwisko, zawód, narodowość, kraj, wiek, adres, numer telefonu).
2. Cechy przedmiotów (np.: wielkość, kształt, kolor) i osób.
3. Stosunki interpersonalne (np. pokrewieństwo).
4. Posiadanie i przynależność.
5. Miejsce, położenie, kierunek.
6. Stosunki czasowe w odniesieniu do:
 - punktu w czasie
 - częstotliwości czynności
 - zakresu czynności (np.: czynności bieżące, zwyczajowe, przyszłe, przeszłe zakończone).
7. Upodobania.
8. Możliwość.
9. Umiejętność, kompetencja.
10. Pozwolenie, zakaz, przymus, konieczność.
11. Prośba, sugestia, propozycja.
12. Postawy wobec zjawisk (ocena pozytywna i negatywna, zgoda i niezgoda, chęć i niechęć).
13. Zwroty grzecznościowe:
 - powitanie, pożegnanie, pozdrowienia,
 - podziękowanie,
 - przeproszenie,
 - życzenia.
14. Rozpoznawanie, podtrzymywanie i kończenie komunikacji językowej:
 - informowanie rozmówcy o niezrozumieniu jego wypowiedzi,
 - pytanie o znaczenie wyrazów i zwrotów,
 - prośba o wolniejsze lub głośniejsze wypowiadanie się lub o powtórzenie.
15. Przyczyna i skutek.

UWAGI DO CAŁOŚCI PROGRAMU

1) W przypadku korzystania z innych materiałów nauczania niż zaakceptowany przez MOiW podręcznik do nauki języka obcego – w realizacji programu nauczania obowiązuje wprowadzenie całości przedstawionego poniżej materiału językowego z możliwością realizowania go jednak w innym układzie i w innym podziale na klasy.

2) Nauczyciele i autorzy podręcznika mają prawo sporadycznie wprowadzać zagadnienia nie ujęte w programie.

JĘZYK ANGIELSKI

KLASA I

KONSTRUKCJE ZDANIOWE

S V – John is getting up.

S V SC – John is a schoolboy. John is tall.

S V A – John is at home.

S V (prep.) O – John likes music. John is listening to the music.

S V O A – John takes his dog for a walk.

S V O_i O_d – (tylko w trybie rozkazującym 2 os.) Give me a pen.

Zdanie zawierające okolicznik fakultatywny w pozycji końcowej lub początkowej

– I listen to the radio every day.

In the evening we watch television.

Zdanie zawierające okolicznik fakultatywny w pozycji przed czasownikiem głównym – John often plays badminton.

Zdania twierdzące, przeczące i pytające (pytania ogólne i szczegółowe).

Zdania w trybie rozkazującym w 2 osobie – Stop here. Don't stop here.

Konstrukcja **let's** + bezokolicznik – Let's go to the garden.

Konstrukcja **there is, there are**.

GRUPY WERBALNE

CZASY

Present Continuous – użyty dla wyrażania, że czynność odbywa się właśnie w chwili, kiedy o niej mówimy, np.: John is working in his room. John and Mary are watching TV now.;

– że czynność odbywa w bieżącym okresie czasu, np.: I am learning English.

Past Simple – dla wyrażania czynności lub stanów, które miały miejsce w przeszłości (bez intencji mówiącego zmierzającej do powiązania ich z chwilą obecną), np.: John was ill last week. John played tennis a lot when he was at school. John met Mary in Liverpool.

Simple Present – użyty dla wyrażenia:

– czynności lub stanów trwających nieprzerwanie lub powtarzających się, np.: John is tall. John has a dog. John lives in London. I listen to the radio every day. John often plays tennis.

– umiejętności i nawyków, przekonań, wiedzy itp., np.: John speaks French quite well. John loves Mary. John knows my address.

Zwrot **be going to**, wyrażający czynność zamierzoną przez kogoś, np.: John is going to study medicine.

GRUPY WERBALNE ZMODALIZOWANE

Z operatorem **can** wyrażające:

– umiejętność wykonania czynności, np.: John can swim.

– możliwość wykonania czynności, np.: I can help you with your homework.

– zezwolenie lub zakaz, np.: You can go now, John. You can't go now, John.

– z czasownikami „see“ i „hear“, np.: What can you see in this picture?

Z operatorem **must** wyrażające przekonanie mówiącego o konieczności wykonania czynności, np.: We must wait for Mary.

GRUPY NOMINALNE Z NASTĘPUJĄCYMI OKREŚLNIKAMI:

Określniki	Count Nouns	Non-Count Nouns
a, (an), the, φ	a book, the books, φ books	φ work, the work
my, your, his, etc. this/that these/those	my book, my books this book, that book these books, those books	my [*] work this work, that work
John's, the pupils'	John's book, the pupils' books	John's work, the pupils' work
one, two, etc. some/any many, a lot of, much	one book, two books some books, any book/s many books, a lot of books	some work, any work much work, a lot of work

KLASY WYRAZÓW

RZECZOWNIK

- Nazwy rzeczy policzalnych (*Count Nouns*), np.: books i niepoliczalnych (*Non-Count Nouns*), np.: work, milk.
- Tworzenie liczby mnogiej za pomocą końcówek: (z), (s), (is) w pisowni –s, –es. Nieregularne formy liczby mnogiej rzeczowników: **man, woman** (i złożenia z man, woman), **child**.
- Tworzenie formy dzierżawczej (*Possessive Form*) rzeczowników będących nazwami istot żywych – w mowie i piśmie.
- Rodzaj rzeczowników. Przykłady rzeczowników tzw. *Common Gender* w związku z użyciem zaimka osobowego i dzierżawczego **he/his, she/her**.

ZAIMEK

- Zaimki osobowe w formie podmiotu (*Subject Form*) i dopełnienia (*Object Form*), np.: **I/me, he/him** itd. Zaimki wskazujące: **this/that, these/those**. Zaimki pytające: **what, who, whose, which**.
- Zaimki dzierżawcze: **mine, yours**.
- Zaimek **one**, np.: The red pencil and the blue one.

CZASOWNIK

- Podział czasowników: czasowniki specjalne i zwykłe (leksykalne). Operatory (formy osobowe czasowników specjalnych) – ich rola w tworzeniu zdań pytających i przeczących. Czasowniki modalne.
- Użycie operatorów **am/is/are, do/does**.
- Formy czasowników: forma podstawowa jako bezokolicznik (łącznie z **to** i bez **to**), tryb rozkazujący w 2 osobie, czas *Simple Present* (z wyjątkiem 3 osoby l.p.). Forma 3 osoby l.p. czasu *Simple Present* (s-form). Forma –ing, jej użycie w czasie *Present Continuous* i jako rzeczownika odśłownego *Gerund* po niektórych czasownikach, np.: John likes swimming.
- Niektóre czasowniki nieprzechodnie typu *Phrasal Verbs*, np.: John is getting up.
- Forma czasu przeszłego *Simple Past*.
- Wyrażenie **have/has got**.

PRZYSŁÓWEK

Pozycja w zdaniu przysłówków czasu, miejsca i sposobu oraz przysłówków częstotliwości.

Liczebniki główne.

KLASA II

Ugruntowanie i pogłębianie materiału klasy I w zakresie użycia określników, czasów gramatycznych i konstrukcji zdaniowych w formie pytającej i przeczącej.

DALSZE KONSTRUKCJE ZDANIOWE

S V O_i O_d – John lent me a book.

S V O_d to/for O_i – John lent a book to Mary.

John bought a book for Mary.

S V Adv. Particle O – John switched on the light.

S V O Adv. Particle – John switched it on.

Pytania z przymkiem na końcu - z ograniczeniem do kilku przykładów, np.: Who are you waiting for? What are they talking about?

GRUPY WERBALNE

CZASY

Present Perfect – dla wyrażania, że czynność lub stany:

- nastąpiły lub nie nastąpiły w przeszłości i to ma wpływ na sytuację obecną (rezultaty czynności jeszcze trwają), np.: John has bought a hat (he has a new hat now). John has not come (he is not here).
- nastąpiły dopiero co, już nastąpiły lub jeszcze nie nastąpiły (a więc z użyciem przysłówków: just, already, yet), np.: John has just arrived. John has not arrived yet. John has already arrived.
- miały miejsce ostatnio (a więc z użyciem przysłówków: lately, recently), np.: John has travelled a lot recently.
- nastąpiły w okresie czasu obejmującym chwilę obecną, np.: I have talked to John today.
- trwają, miały lub nie miały miejsca od pewnego czasu do tej pory (z użyciem określeń **for**, **since**), np.: John's parents have lived in London for a long time. John's parents have lived in London since the war.

Czas zwany *Future Simple* – dla wyrażenia stanu lub czynności przyszłej uważanej za czynność niezależną od woli człowieka, lecz wynikającej z okoliczności zewnętrznych, np.: We will (shall) arrive at the station at six o'clock. John will be sixteen next year.

– dla wyrażenia postanowienia, obietnicy, np.: I will finish this letter in the evening. I will lend you some of my records.

GRUPY WERBALNE ZMODALIZOWANE

– z operatorem **need** i partykułą **not** wyrażające brak konieczności, np.: We needn't wait for Mary any longer.

– z operatorem **could** w uprzejmym poleceniu, np.: Could you open the window, please.

KLASY WYRAZÓW

RZECZOWNIK

Rozgraniczenie rzeczowników typu *Count Nouns* i *Non-Count Nouns* w związku z użyciem przedimków i wyrazów: **many, much, a little, a few.**

ZAIMEK

Zaimki nieokreślone (*Indefinite Pronouns*): **some, any, none, somebody, anybody, everybody (everyone), something, anything, nothing, everything.**

CZASOWNIK

Forma imiesłowu biernego (*Past Participle*) czasowników regularnych i nieregularnych. Uwaga: oprócz użycia w czasie *Present Perfect* formę *Past Participle* można stosować jako orzecznik w zdaniach typu: My dog is lost. America was discovered in 1496.

LICZEBNIKI PORZĄDKOWE

KLASA III

Ugruntowanie i pogłębianie materiału klasy I i II w zakresie użycia określników, czasów gramatycznych: *Simple Present, Present Perfect, Simple Past*, czasowników modalnych oraz następujących konstrukcji

zdaniowych: S V, S V O, S V A, S V O_i O_d, jak również zdań w formie pytającej i przeczącej.

KONSTRUKCJE ZDANIOWE

S V O Infinitive – John let me try his motorbike (z ograniczeniem do czasowników: let, make, see, hear, feel, watch)

– I want you to meet Mr. Brown (z ograniczeniem do czasownika to want i wyrażenia I'd like).

Zdania zawierające zdania warunkowe i czasowe z ograniczeniem do typu:

S will inf... when/if V (*Present*)..., np.: I will come when I have time.

Zdania w stronie biernej w czasie *Present Simple*, *Past Simple*, *Present Perfect*.

GRUPY WERBALNE

CZASY

Past Continuous – dla wyrażenia czynności, która odbywała się w pewnym momencie w przeszłości, np.: Yesterday at five John was walking in the park. When John came in, Mary was cooking the dinner.

GRUPY WERBALNE ZMODALIZOWANE

– z operatorem **would** w pytaniach wyrażających prośbę, np.: Would you get me a cup of tea, John.

– z czasownikiem modalnym **will** w zdaniach wyrażających prośbę lub polecenie, np.: **Will you open the window, please.**

– z operatorem **shall** w zwrotach Shall I...? i Shall we...? oznaczających pytanie o czyjeś życzenie lub propozycję, np.: Shall I open the window?

– operatorem **should** użytym w znaczeniu „powinien“, np. John should help Mary.

KLASY WYRAZÓW

PRZYMIOTNIK

Fleksyjne i opisowe stopniowanie przymiotników. Zdanie wyrażające porównanie, np.: Mary is as tall as John. John is taller than Mary. John is the brightest boy in the class.

Stopniowanie nieregularne niektórych przymiotników.

KLASA IV

KONSTRUKCJE ZDANIOWE

Zdania zawierające zdania warunkowe typu *Simple Past/Future in the Past*, np.: If I had time I would help you.

Zdania z tzw. *preparatory it* jako podmiotem zastępczym, np.: It is useful to learn languages.

GRUPY WERBALNE I WYRAŻENIA O ZNACZENIU MODALNYM:

- z operatorem **ought to**, np.: John ought to go and see Tom in the hospital.
- z czasownikiem **have** użytym dla wyrażenia konieczności wynikającej z okoliczności zewnętrznych w zdaniach w czasie *Simple Present, Simple Past, Present Perfect i Future*, np.: John has to get up early every day. John will have to get up early tomorrow morning.
- z wyrażeniem **be able to** w zdaniach w czasie *Simple Present, Simple Past, Present Perfect i Future*, np.: John will be able to see you in a minute. I haven't been able to play tennis for two weeks.

KLASY WYRAZÓW

Stopniowanie nieregularne przymiotników **good i bad** oraz przysłówków **well i badly**. Zaimki „wzajemne“: **each, other, one another**.

KLASA V

KONSTRUKCJE ZDANIOWE

Zdania zawierające zdania warunkowe typu *Past Perfect/Future Perfect in the Past*, np.: If you had invited me, I would have come.

GRUPY WERBALNE

CZASY

Past Perfect oraz *Future Perfect in the Past* (w związku z użyciem w zdaniach, w których występuje III okres warunkowy).

GRUPY WERBALNE ZMODALIZOWANE

Z operatorami **could, may, might, must, can't, ought to** w zdaniach z orzeczeniem typu: operator modalny + have + imiesłów bierny, np. John may have been there. John must have forgotten. John can't have seen me.

JEZYK FRANCUSKI

KLASA I

WYMOWA I PISOWNIA

1. Intonacja, rytm i zjawiska zachodzące wewnątrz zdania i grupy wydechowej, intonacja zdania oznajmującego i pytającego: zdanie złożone z jednej, dwóch i trzech grup rytmicznych

liaison obowiązkowe:

- *enchaînement consonantique; enchaînement vocalique;*
- zjawiska zachodzące na końcu grupy rytmicznej: akcent (przycisk), wydłużenie samogłosek przed [r], [w], [wr], [ʒ], [z]; wymowa spółgłosek dźwięcznych na końcu grupy rytmicznej;
- opuszczanie [ə] niestałego w mowie potocznej.

2. Fonemy, ich rozpoznawanie i realizacja – wymowa głosek.

Samogłoski ustne

opozycja – [i]:[y],[y]:[u],[e]:[ɛ],[ɛ]:[ə],[œ]:[ø],[ɔ]:[o],[œ]: [o],[u]:[o].

Samogłoski nosowe

opozycja – samogłoska ustna : samogłoska nosowa (mais : main); samogłoska nosowa : samogłoska nosowa (blanc : blond); samogłoska nosowa : samogłoska ustna + spółgłoska nosowa (l’an : l’âne).

Samogłoski niezgłoskotwórcze

[j] (travail). [ɥ] (puis), [w] (oui).

Czytanie liter transponujących samogłoski i spółgłoski.

Czytanie grup literowych transponujących samogłoski ustne: ai, ei, ou, eau, au, eu, oeu.

Czytanie grup literowych transponujących samogłoski nosowe: an, am, en, em, on, om, un, um, in, im, ain, aim, ein.

Czytanie grup literowych transponujących spółgłoski: ch, gn, gu, ph, qu, sc, litery podwójne = jedna spółgłoska.

Czytanie liter ze znakami diakrytycznymi.

Czytanie grup literowych transponujących grupy fonemów:
oi [wa], ay [ej], ey [ej], ui [ʷi], oui [wi], ti [si].

Zasady czytania liter końcowych.

MATERIAŁ MORFOSYNTAKTYCZNY

ZDANIE TYPU: **présentatif + attribut**

- Voilà (voici) + rzeczownik
- Voilà Jean. Voilà votre cahier rouge.
- Zaimek osobowy + voilà (voici)

Le voilà.

ZDANIE PROSTE TYPU: **Sujet + verbe (S V)**

La nuit tombe. Le chien aboie.

ZDANIE PROSTE NOMINALNE TYPU: **Sujet + verbe copule + attribut (S Vc A)**

Grupa orzeczenia: czasownik *être* + orzecznik

Orzecznik

- rzeczownik bez określnika; rzeczownik z określnikiem, np.:
w strukturze po **C'est...** (wskazane użycie odpowiedniego przymiotnika dla podkreślenia rodzaju): Il est **étudiant**. C'est **un étudiant**.
C'est **une belle ville**.

- przymiotnik, zaimek, przysłówek:

Il est grand. C'est moi. C'est bien.

Pytanie o orzecznik wyrażony przymiotnikiem **Comment...?**

KONSTRUKCJE BEZOSOBOWE, np.:

Il fait froid. Il fait chaud. Il fait beau. Il pleut.

Zdanie z il y a w opozycji do zdania z **être** (różnice w stosunku do języka polskiego):

Il y a des livres sur la table. Les livres **sont** sur la table.

ZDANIE PROSTE ROZWIĄTE oznajmujące, pytające (intonacyjnie i z **Est-ce que**; najczęstsze przypadki stosowania inwersji prostej), przeczące (przeczenie typu: **ne... pas...**)

Typy zdań:

Sujet + verbe + complément d'objet direct

Sujet + verbe + complément d'objet indirect

Sujet + verbe + complément d'objet direct + complément d'objet indirect

Sujet + verbe + complément circonstanciel

Sujet + verbe + complément d'objet direct + complément circonstanciel.

Szyk zdania prostego rozwiniętego – zwrócić uwagę na różnice z językiem polskim.

Grupa nominalna

Podmiot

Rzeczownik

Wyznaczniki rodzaju, liczby i określoności

– rodzajnik nieokreślony, określony, niektóre przypadki opuszczania rodzajnika

– zaimki przymiotne wskazujące i dzierżawcze

– liczebniki główne i porządkowe

– przymiotnik – przydawka przymiotna; miejsce przydawki

– rzeczownik – przydawka rzeczowna

Boulevard Masséna. Le Place de la Concorde. Le livre de Jean.

Połączenie przyimka **de** z **le** i **les** – *article contracté du, des*

Le proviseur du Lycée Henri IV.

Pytanie o przydawkę rzeczowną **Quel/e, Quelle/s** w opozycji do pytania o orzecznik **Comment...**

Quel livre lis-tu? Je lis le livre de J. Verne.

Comment est ce livre? Ce livre est beau.

Rodzaj i liczba rzeczowników i przymiotników – różnice fonetyczne i graficzne (w zakresie wprowadzonego słownictwa).

Zaimek

– zaimki osobowe nieakcentowane i akcentowane; forma specjalna: **on**;

– zaimek pytający: **qui?**, **qui est-ce qui?**

(Pytanie o podmiot osobowy);

qu'est-ce qui?

(Pytanie o podmiot nieosobowy);

Podkreślenie podmiotu wyrażeniem **C'est... qui...**

Dopełnienie (dopełnienie bliższe, dopełnienie dalsze)

Rzeczownik

Wyznaczniki rodzaju, liczby i określoności

– rodzajnik częstkowy **du, de la, de l'** jako odpowiednik rodzajnika nieokreślonego przed rzeczownikami niepoliczalnymi, np.:

Il achète **du** beurre, ale: Il achète **un** cahier.

– przyimek **de** zamiast rodzajnika nieokreślonego i częstkowego po przeczeniu oraz po wyrazach określających ilość, np.:

Je n'ai pas de stylo. Prenez un peu de sucre.

– przyimki **de** i **à** wprowadzające dopełnienie dalsze; połączenie tych przyimków z rodzajnikami **le** i **les**,

– *article contracté*: **du, des, au, aux**:

Il parle **du** beau temps. Il pense **aux** autres.

– zaimki przymiotne wskazujące i dzierżawcze;

– przymiotnik – przydawka przymiotna;

– rzeczownik – przydawka rzeczowna;

Rodzaj i liczba rzeczowników i przymiotników – różnice fonetyczne i graficzne (w zakresie wprowadzonego słownictwa).

Zaimek

– zaimek osobowy (tylko w zdaniach z orzeczeniem w czasie *présent*);

Je le prends. Il lui parle. Je ne la vois pas.;

– zaimek pytający: **qui?** (**qui est-ce que?** – rozpoznawanie)

(Pytanie o dopełnienie bliższe osobowe);

que? **qu'est-ce que?**

(Pytanie o dopełnienie bliższe nieosobowe);

zaimek pytający z przyimkiem: **à qui?**, **de qui?**, **à quoi?**, **de quoi?**

(Pytanie o dopełnienie dalsze osobowe i nieosobowe).

Grupa werbalna

Orzeczenie wyrażone czasownikiem i wyrażeniem czasownikowym

– czasowniki **être** i **avoir**;

– czasowniki regularne na –er, –ir, –re najczęściej stosowane;

– czasowniki nieregularne: **aller, boire, connaître, devoir, dire, écrire, faire, lire, mettre, partir, pouvoir, prendre, savoir, sortir, venir, voir, vouloir**;

- czasowniki zwrotne – kilka najczęściej stosowanych czasowników (tylko w *présent*);
- czasowniki łączące się z bezokolicznikiem innego czasownika bez przyimka; konstrukcje:
devoir + infinitif, pouvoir + infinitif, vouloir + infinitif;
- czasowniki występujące z przyimkiem (**de, à, pour**);
- *locutions verbales*; najczęściej stosowane wyrażenia z **avoir, être, faire, prendre**, np.: avoir faim, avoir soif, avoir froid, être assis/e, être + data, faire du sport, faire les courses, prendre un taxi, prendre qc à manger.

Tryby i czasy:

indicatif présent, passé composé (odmiana z czasownikiem **être i avoir**), *futur proche (futur simple* – fakultatywnie); *impératif*.

Okolicznik wyrażony przysłówkiem; okolicznik wprowadzony przez przyimek lub zwrot przyimkowy:

- miejsca, np.: ici, là, en France, à Paris, au bureau, à l'école, dans la rue, sous le toit, devant la maison, derrière le garage, chez moi, à côté de chez nous;

czasu, np. aujourd'hui, demain, hier, maintenant, souvent, toujours, à 2 heures, en été, au printemps, avant (après) Noël;

- ilości, np. beaucoup de, peu de;
- sposobu, np.: bien, mal, vite, en auto, à moto;
- przeznaczenia: pour;
- towarzyszenia: avec (avec Paul).

Miejsce okolicznika w zdaniu.

Pytania o okolicznik;

Où...? Quand...? Combien de...? Comment...?

Pytania o godzinę, datę, wiek.

ZDANIE PROSTE ROZKAZUJĄCE, np.:

Ouvre la porte. Ouvre-la! N'ouvre pas le sac! Passe ce sac à Jean.

ZDANIA ZŁOŻONE

Konstrukcje: **Il dit que... Il... parce que...** (fakultatywnie).

KLASA II

WYMOWA I PISOWNIA

1. Intonacja

Dalsze ćwiczenie poprawnej intonacji zdań złożonych z jednej, dwóch i trzech grup rytmicznych.

2. Fonemy i ich realizacja – wymowa głosek.

Dalsze wyrabianie nawyków poprawnej wymowy głosek.

Wypracowywanie umiejętności poprawnego czytania tekstów.

3. Zasady pisania

Ćwiczenie umiejętności nabytych w klasie I; ortografia gramatyczna: pisownia końcówek *imparfait*; pisownia końcówek *futur simple*; inne zagadnienia ortografii gramatycznej wynikające z programu klasy I i II.

MATERIAŁ MORFOSYNTAKTYCZNY

ZDANIE PROSTE NOMINALNE TYPU: **Sujet + verbe copule + attribut** (S Vc A)

Grupa orzeczenia: czasownik *être* + orzecznik

Orzecznik (zwrócić uwagę na zgodność z podmiotem)

– przymiotnik – stopniowanie przymiotników (porównanie):

Il est plus... que..., Il est moins... que. Il est le plus... de.;

– *participe passé*:

Cette place est occupée.

Pytanie o orzecznik: **Comment?**

Comment est-il? Il est beau.

KONSTRUKCJE BEZOSOBOWE I RÓWNOWAŻNIKI ZDAŃ

Np.: Il fait du vent. C'est facile. C'est possible. Il manque... D'accord. Dommage.

ZDANIE PROSTE ROZWINIĘTE oznajmujące, pytające, przeczące (przeczenie typu: ne... jamais..., ne... personne, ne... rien.)

Grupa nominalna

Podmiot

Rzeczownik

Wyznaczniki rodzaju, liczby i określoności:

- dalsze przypadki opuszczania rodzajnika;
- rzeczownik – przydawka przyimkowa mająca wartość przymiotnika
Un manteau de laine. Une montre en or.

Rodzaj i liczba rzeczowników i przymiotników - systematyzowanie i utrwalanie wiadomości

Zaimek

- zaimek rzeczowny wskazujący: **celui-ci, celui-là** itd.
 - zaimek nieokreślony: **quelqu'un, personne, quelque chose, rien.**
- Dopełnienie (dopełnienie bliższe, dopełnienie dalsze)

Rzeczownik

Wyznaczniki rodzaju, liczby i określoności:

- rodzajniki, zaimki przymiotne, liczebniki – utrwalenie wiadomości z klasy I;
- rzeczownik i przymiotnik w funkcji przydawki – utrwalenie wiadomości z klasy I.

Zaimek

- zaimek osobowy w zdaniu z orzeczeniem w czasie złożonym (fakultatywnie):
Je les ai vus/es. Je vais la voir.
- zaimki **en i y**:
Il en prend. Il en parle. J'y pense souvent.;
- zaimki rzeczowne wskazujące: **celui-ci, celui-là**, itd.
- zaimki nieokreślone: **quelqu'un, personne, quelque chose, rien.**

Grupa werbalna

Orzeczenie wyrażone czasownikiem, wyrażeniem czasownikowym

- dalsze czasowniki regularne o największej częstotliwości występowania;
- dalsze czasowniki nieregularne;
- czasowniki zwrotne: kilka dalszych czasowników zwrotnych o największej częstotliwości występowania w czasach przewidzianych w programie klasy I i II (zwrócić uwagę na ich odpowiedniki w języku polskim);

- czasowniki łączące się z bezokolicznikiem innego czasownika bez przyimka; wyrażenia: *faire* + bezokolicznik (np.: *faire voir*, *faire venir*, *faire attendre*); *aller* + bezokolicznik (np. *aller voir*, *aller chercher*);
- wyrażenia z **avoir**, **être**, **faire**, **mettre**, **prendre** (np. *avoir peur*, *avoir raison*, *avoir besoin de...*; *être de bonne humeur*, *être pressé/e*, *être en retard*; *faire mal*, *faire plaisir*; *se mettre en colère*; *prendre froid*, *prendre un bain* (une douche).

Tryby i czasy:

indicatif: passé composé czasowników zwrotnych, *futur simple*, *imparfait* (*imparfait* stosowane w mowie zależnej – konstrukcje: **Il a dit que...**; **Il m'a demandé si...**): *conditionnel de politesse*; *subjonctif présent*.

Okolicznik wyrażony przysłówkiem, okolicznik wprowadzony przez przyimek lub zwrot przyimkowy; zaimek *y* w funkcji okolicznika.

Okolicznik:

- miejsca, np.: *dehors*, *partout*; „y“ (*J'y vais*);
- czasu, np.: *tard*, *jamais*, *bientôt*, *d'abord*, *longtemps*,
- sposobu i narzędzia, np.: *ensemble*, *volontiers*, *avec un stylo*, *sans clé*;
- ograniczenia: *seulement*, *ne... que...*

Tworzenie przysłówków.

ZDANIE ROZKAZUJĄCE (typy zdań)

Ne l'ouvre pas! Ne lui donne pas cette clé!

Tryb rozkazujący czasownika **être**: *sois*, *soyez*.

ZDANIE ZŁOŻONE

- zdania złożone współrzędnie (spójniki: **et**, **ou**, **mais**);
- zdania złożone podrzędnie
- podmiotowe:
 - Il faut* + infinitif
 - Il faut* + subjonctif (fakultatywnie);
- dopełnieniowe (mowa zależna – pytanie zależne):
 - Il dit que* + présent; *Il a dit que* + imparfait
 - Il demande si...*, *Il me demande si...* (ce que...);

- okolicznikowe:
- czasowe z **quand**;
- przyczynowe z **parce que**;
- celowe: pour + infinitif;
- warunkowe: Si + présent + présent. Si + présent + futur.

KLASA III

WYMOWA I PISOWNIA

1. Intonacja, fonemy i ich realizacja – dalsze ćwiczenie poprawnej intonacji zdań: wyrabianie nawyków poprawnej wymowy głosek; wypracowywanie poprawnego czytania tekstów.

2. Zasady pisania – ćwiczenie umiejętności nabytych w klasach I i II; zagadnienia ortografii gramatycznej wynikające z programu.

MATERIAŁ MORFOSYNTAKTYCZNY

ZDANIE PROSTE ROZWINIĘTE (oznajmujące, pytające, przeczące), jako zdanie niezależne i jako człon zdania złożonego.

Grupa nominalna

Podmiot

Rzeczownik

Wyznaczniki rodzaju, liczby i określoności

- systematyzowanie i uzupełnianie wiadomości z klas I i II oraz:
- zaimki przymiotne nieokreślone:

chaque, aucun, plusieurs, quelque/s, tout le, le même.

Najczęściej stosowane rzeczowniki złożone.

Zaimek

- zaimek nieokreślony: **chacun**;
- wyrażenia zaimkowe, np.: **tout le monde, quelque chose**;
- zaimek rzeczowny dzierżawczy: **le mien, le tien** itd. (tylko w zakresie rozpoznawania).

Dopełnienie (dopełnienie bliższe, dopełnienie dalsze)

Rzeczownik

Wyznacznik rodzaju, liczby i określoności

- rodzajnik – przypadki redukcji **du, de la, des** do formy, **de**, np.:

Je change de chaussures. Il a de beaux tableaux.

Zaimek

– zaimek osobowy w zdaniu z orzeczeniem w czasie złożonym (zwrócić uwagę na miejsce zaimka i *accord du participe*):

Je les ai vus/es.;

– zdania z dwoma dopełnieniami zaimkowymi z orzeczeniem w czasie prostym:

Il le lui donne. Il me le donne.;

– zdanie z dwoma dopełnieniami wyrażonymi zaimkiem osobowym i zaimkiem **en** (w zakresie rozpoznawania):

Il m'en donne.;

– zaimki dzierżawcze: (tylko w zakresie rozpoznawania);

– zaimki nieokreślone; wyrażenia zaimkowe.

Grupa werbalna

Orzeczenie wyrażone czasownikiem, wyrażeniem czasownikowym

– czasowniki łączące się z bezokolicznikiem innego czasownika bez przyimka, np. wyrażenie **laisser** + *infinitif*;

– czasowniki występujące z przyimkami (pour, sur, par);

– wyrażenia z **avoir**; **être**, **faire**, **mettre**, **prendre**.

Tryby i czasy:

indicatif: imparfait cd. (opozycja – *imparfait: passé composé*); *plus-que-parfait* (wyrażający uprzedniość) + *passé composé* lub *imparfait* (tylko w zakresie rozpoznawania); *passé récent*; *conditionnel présent* cd.; *subjonctif présent* cd.

Strona bierna

Okolicznik wyrażony przysłówkiem; okolicznik wprowadzony przez przyimek lub zwrot przyimkowy; zaimek **en** w funkcji okolicznika.

Okolicznik

– miejsca, np.: ailleurs, quelque part, nulle part, partout; **en** (Il **en** revient).

Stopniowanie przysłówków; nieregularne stopniowanie przysłówków

– tylko: **mieux**, **le mieux** oraz wyrażenia: **tant mieux**, **tant pis**.

ZDANIE PROSTE ROZKAZUJĄCE (typy zdań)

Pensez-y! N'y pensez pas! Prenez-en! N'en prenez pas!

Vas-y! N'y pas! Ne me le dis pas!

ZDANIE ZŁOŻONE

Zdanie złożone podrzędnie:

– podmiotowe:

Il faut que + subjonctif

– dopełnieniowe:

Je veux que + subjonctif

grupa werbalna zdania podrzędnego wyrażona bezokolicznikiem (tylko w zakresie rozumienia):

J'entends les enfants chanter.

wyrażanie następstwa czasu w zdaniu dopełnieniowym:

Il dit qu'il va partir/partira.

Il a dit qu'il allait partir/partirait.

wyrażanie uprzedniości w zdaniu dopełnieniowym:

Il dit qu'il a travaillé.

Il a dit qu'il avait travaillé.

– względne, przydawkowe:

z **dont** i **où**

– okolicznikowe

– sposobu:

grupa werbalna zdania podrzędnego wyrażona przez gérondif:

Il joue en chantant (opozycja) Il joue sans chanter.

(tylko w zakresie rozpoznawania);

– przyczyny:

struktura z **comme** (tylko w zakresie rozumienia);

– celu:

zdanie podrzędne wprowadzone przez **pour que** + *subjonctif* (tylko w zakresie rozumienia);

-- warunkowe:

Si + imparfait + conditionnel présent (tylko w zakresie rozpoznawania).

KLASA IV

WYMOWA I PISOWNIA

Dalsze ćwiczenia intonacji zdań złożonych z kilku grup rytmicznych. Utrwalanie nawyków poprawnej wymowy głosek. Utrwalanie zasad ortograficznych.

MATERIAŁ MORFOSYNTAKTYCZNY

ZDANIE PROSTE ROZWINIĘTE jako zdanie niezależne i jako członek zdania złożonego: oznajmujące, pytające, przeczące.

Grupa nominalna

Podmiot

Rzeczownik

Wyznaczniki rodzaju, liczby i określoności – utrwalenie i uzupełnienie materiału wprowadzonego w poprzednich klasach.

Dopełnienie (dopełnienie bliższe, dopełnienie dalsze)

Zaimek

– zdania z dopełnieniami wyrażonymi zaimkiem, z orzeczeniem w czasie złożonym w formie twierdzącej i przeczącej:

Je le lui ai dit. Il ne le lui a pas dit (tylko w zakresie rozpoznawania).

Grupa werbalna

Orzeczenie wyrażone czasownikiem, wyrażeniem czasownikowym – najczęściej stosowane czasowniki regularne i nieregularne; wyrażenia czasownikowe.

Tryby i czasy:

indicatif: passé simple (tylko w zakresie rozpoznawania);

tryby nieosobowe: *participe présent, participe passé*; do rozpoznawania: *gérondif*.

Okolicznik

Najczęściej stosowane przysłówki. Miejsce przysłówka w zdaniu.

ZDANIE ZŁOŻONE

Zdanie złożone podrzędnie:

– okolicznikowe;

– czasu:

następstwo i uprzedniość – grupa werbalna zdania podrzędnego wyrażona przez: *avant de + infinitif* (tylko w zakresie rozpoznawania);

après + infinitif passé (tylko w zakresie rozpoznawania);

– celu:

zdania podrzędne wprowadzone przez **pour que + subjonctif**;

- przyzwalające z **bien que** (tylko w zakresie rozpoznawania);
- warunkowe: *Si + plus-que-parfait + conditionnel passé* (tylko w zakresie rozumienia).

KLASA V

WYMOWA I PISOWNIA

Ćwiczenie poprawnej intonacji zdań złożonych z kilku grup rytmicznych. Utrwalanie nawyków poprawnej wymowy i pisowni.

MATERIAŁ MORFOSYNTAKTYCZNY

Systematyzowanie, utrwalanie i uzupełnianie wiadomości z poprzednich klas. Utrwalanie i automatyzowanie wprowadzonych uprzednio konstrukcji zdaniowych.

JĘZYK NIEMIECKI

KLASA I

WYMOWA I INTONACJA

Wymowa samogłosek długich i krótkich, otwartych i zamkniętych, samogłosek z przegłosem, dwugłosek, spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych.

Akcent wyrazowy w wyrazach prostych i złożonych: intonacja zdaniowa w zdaniach oznajmujących, pytających, rozkazujących.

SKŁADNIA

Zdania pojedyncze i oznajmujące, pytające i rozkazujące. Zdania złożone współrzędnie ze spójnikami: **aber, oder, und, sondern, denn**.

Prosty i przestawny szyk wyrazów.

Miejsce przeczenia **nein i nicht** w zdaniu.

KLASY WYRAZÓW

CZASOWNIK

Präsens w stronie czynnej trybu oznajmującego. Użycie *Präsens* w znaczeniu *Futur*. Tryb rozkazujący. Najczęściej używane czasowniki zwrotne. *Präsens* czasowników **haben, sein, werden** i czasowników modalnych: **können, müssen, sollen, wollen**. Forma „**ich möchte**“ i czasowniki **wissen i dürfen** w typowych zwrotach.

RZECZOWNIK

Rodzaj i odmiana rzeczowników.

Odmiana imion własnych.

PRZYMIOTNIK

Przymiotnik jako orzecznik.

ZAIMEK

Zaimek osobowy – tylko w mianowniku, celowniku, bierniku.

Zaimki dzierżawcze, pytające: **wer?, was?, welcher?** i wskazujące: **dieser, jener.**

Zaimek nieosobowy **es.**

LICZEBNIK

Liczebniki główne. Liczebniki porządkowe (leksykalnie).

PRZYIMEK

Przyimki z celownikiem: **aus, bei, mit, nach (seit, von).**

Przyimki z biernikiem: **durch, (gegen), für, ohne, (um).**

Przyimki z celownikiem i biernikiem: **an, auf, (hinter), in, neben, unter, über, vor, (zwischen).**

PRZYSŁÓWEK

Przysłówki czasu i miejsca.

SŁOWOTWÓRSTWO

Rzeczowniki złożone. Rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności – męskie z końcówką **-er** i żeńskie z końcówką **-in.**

KLASA II

WYMOWA I INTONACJA

Akcent wyrazowy czasowników rozdzielnie i nierozdzielnie złożonych. Intonacja zdań współrzędnie i podrzędnie złożonych.

SKŁADNIA

Zdania podrzędnie złożone z **daß, weil(da)** i zaimkami względnymi, jak: **der, die, das,** w mianowniku i bierniku.

KLASY WYRAZÓW

CZASOWNIK

Präteritum, Perfekt, Futur I w stronie czynnej trybu oznajmującego. Formy podstawowe czasowników. Czasowniki złożone rozdzielnie i nierozdzielnie. Czasowniki zwrotne.

RZECZOWNIK

Usystematyzowanie odmiany rzeczowników. Rzeczownik po określeniu miary i wagi.

PRZYMIOTNIK

Przymiotnik jako przydawka z rodzajnikiem określonym, nieokreślonym w mianowniku i bierniku oraz zaimkiem wskazującym i dzierżawczym – do rozumienia. Stopniowanie przymiotników, także z uwzględnieniem porównań tworzonych przez **wie, als**, np.: Er spricht so gut wie ich. Er spricht besser als ich.

ZAIMEK

Zaimki względne w mianowniku i bierniku l. poj. i l. mn. Rozpoznanie innych form w tekście. Zaimki pytające w pytaniach typu: Was für ein Buch?

LICZEBNIK

Liczebniki porządkowe. Użycie liczebników do oznaczania miary i wagi. Liczebniki mnożne i nieokreślone.

PRZYIMEK

Przymyki z celownikiem: **seit, von**.

Przymyki z biernikiem: **gegen, um**.

Przymyki z celownikiem i biernikiem: **hinter, unter, über, zwischen**.

PRZYSŁÓWEK

Stopniowanie przysłówków.

SŁOWOTWÓRSTWO

Rzeczowniki z przyrostkami: –e, –ei, –keit, –heit, –ler, –schaft, –ung, –um, –ium.

Przymiotniki z przedrostkiem un– i przyrostkiem –los.

KLASA III

SKŁADNIA

Zdania złożone współrzędnie (również z **deshalb**). Zdania złożone podrzędnie ze spójnikami: **als, ob, wenn, (bevor, damit, ehe)**.

Zdania podrzędne bezspójnikowe – do rozumienia. Konstrukcje bezokolicznikowe z **zu** i **um–zu**. Zdania przydawkowe.

KLASY WYRAZÓW

CZASOWNIK

Strona bierna trybu oznajmującego w czasie *Präsens* i *Präteritum*.

Konjunktiv Präsens – tworzenie i rozpoznawanie.

Czasownik **lassen** – w poleceniach.

PRZYMIOTNIK

Przymiotnik jako przydawka z rodzajnikiem określonym i nieokreślonym.

ZAIMEK

Zaimki osobowe w dopełniaczu. Zaimki względne w dopełniaczu i celowniku. Zaimek nieosobowy **man**.

LICZEBNIK

Liczebniki mnożne. Liczebniki dziesiętne.

PRZYSŁÓWEK

Przysłówki zaimkowe.

KLASA IV

SKŁADNIA

Zdania podrzędne ze spójnikiem **nachdem** – także z uwzględnieniem *Plusquamperfekt*. Konstrukcje bezokolicznikowe z **ohne zu** i konstrukcje imiesłowowe – tylko do rozumienia.

KLASY WYRAZÓW

CZASOWNIK

Perfekt strony biernej – do rozumienia.

KLASA V

SKŁADNIA

Mowa zależna i zdania warunkowe nierzeczywiste – do rozumienia.

KLASY WYRAZÓW

CZASOWNIK

Plusquamperfekt strony biernej – do rozumienia.

Czasownik modalny z bezokolicznikiem strony biernej – do rozumienia. Uwaga:

Hasła podane w nawiasach () należy traktować w danej klasie fakultatywnie i realizować w zależności od możliwości uczniów.

KOMENTARZ

Program nauczania został skonstruowany zgodnie z założeniem, że proces uczenia się i nauczania języka obcego zmierza do wyrobienia u uczących się dwu rodzajów kompetencji – kompetencji językowej (lingwistycznej) i kompetencji komunikacyjnej.

Przez kompetencję językową rozumie się tu umiejętność tworzenia zdań gramatycznie poprawnych, a więc znajomość elementów języka i reguł ich łączenia.

Przez kompetencję komunikacyjną rozumie się z kolei umiejętność skutecznego porozumiewania się, a więc efektywnego komunikowania zamierzonych treści i intencji, zgodnie z wymogami sytuacji, w jakiej toczy się akt komunikacji językowej i wymogami ról, w jakiej występują nadawca i odbiorca komunikatu.

Porozumiewanie się może okazać się skuteczne nawet wówczas, gdy wypowiedź zawiera pewne błędy językowe – toteż ukierunkowanie procesu nauczania na kompetencję językową z zamierzeniem osiągnięcia pełnej poprawności wypowiedzi ucznia może niekiedy niekorzystnie odbić się na jego umiejętnościach komunikacyjnych.

Jednocześnie istnieją takie błędy i takie proporcje elementów poprawnych i niepoprawnych w tekście, które całkowicie blokują komunikację językową między nadawcą i odbiorcą – toteż przekonanie, iż można zrezygnować z dążenia do poprawności gramatycznej jest niesłuszne.

Równowaga między kompetencjami obu typów jest niezbędna, a jej zachowaniu służy istota celów sformułowanych w niniejszym programie.

Cele nauczania języka obcego sformułowane zostały w kategoriach sprawnościowych. Oznacza to, że efektem kursu językowego jest wyrobienie u uczniów czterech sprawności językowych: rozumienia ze słuchu, mówienia, czytania i pisania. Poziom rozwoju tych sprawności określają trzy kryteria.

Kryterium pierwsze to zasób środków językowych, których dobór i układ wyznacza zasadnicza część programu. Za pomocą tych właśnie

elementów podsystemu fonologicznego, leksykalnego i syntaktycznego realizować się będą poszczególne sprawności.

Kryterium drugie to typ tekstu określony w dziale cele nauczania. I tak sprawność rozumienia ze słuchu i sprawność mówienia realizować się będą przede wszystkim w tekstach pojawiających się w sytuacjach, w jakich znaleźć się może człowiek przebywający za granicą lub kontaktujący się z cudzoziemcem w swym kraju ojczystym. W technikum istotne jest także, aby obie te sprawności realizowały się również w sytuacjach związanych z pracą zawodową, wynikającą ze specjalizacji uzyskanej w toku kształcenia w szkole ponadpodstawowej.

Sprawność czytania realizować się będzie w tekstach popularnonaukowych, literackich, publicystycznych i innych, przy czym szczególną rolę odegrają tu teksty fachowe o tematyce technicznej, jak również wszelkie autentyczne dokumenty w postaci prospektów, katalogów, opisów technicznych czy instrukcji.

Sprawność pisania realizować się będzie z kolei w listach prywatnych, notatkach i podstawowych formularzach, a także w pisanej według wzorów korespondencji zawodowej.

Kryterium trzecie to zestaw kategorii semantycznych, jakie uczący się powinien umieć w wyniku nauki języka obcego.

Uwzględnienie tych kryteriów sugeruje, że największego zasobu środków językowych z poszczególnych podsystemów języka wymaga praca nad sprawnością czytania, nieco mniejszego zaś – praca nad sprawnością rozumienia ze słuchu. Znacznie skromniejszy repertuar środków okaże się niezbędny do osiągnięcia zadowalającego poziomu rozwoju sprawności mówienia, najmniejszy przypadnie sprawności pisania. Można zatem stwierdzić, że uszeregowanie sprawności językowych ze względu na zakres materiału językowego, w ramach którego należy je wyrabiać i ćwiczyć, jest następujące:

- czytanie,
- rozumienie ze słuchu,
- mówienie,
- pisanie.

Uszeregowanie takie nie oznacza jednak bynajmniej, iż ma ono znajdować odzwierciedlenie w proporcjach czasu lekcyjnego, poświęconego na wyrabianie i ćwiczenie poszczególnych sprawności. Mówienie – ze względu na liczne trudności, jakie towarzyszą rozwojowi tej sprawności

i uniemożliwiają jej ćwiczenia w toku samokształcenia, czy pracy domowej – wymaga poświęcenia mu największej uwagi i najznacniejszej dawki pracy lekcyjnej. Podobnie, choć w mniejszym nieco stopniu, odnosi się to do sprawności rozumienia ze słuchu. Znacznie mniejszych dawek czasu lekcyjnego wymagają kolejno: sprawność czytania i sprawność pisania. Uszeregowanie zatem sprawności pod względem czasu, jaki poświęca się im na lekcji, przedstawia się następująco:

- ćwiczenia w mówieniu,
- ćwiczenia w rozumieniu ze słuchu,
- ćwiczenia w czytaniu,
- ćwiczenia w pisaniu.

W odniesieniu do sprawności produkcyjnych, tj. mówienia i pisania, których rozwijanie jest zadaniem trudniejszym niż rozwijanie sprawności receptywnych i jako takie budzi więcej wątpliwości, poczynić wypada następujące uwagi.

Za pełne, produktywne opanowanie materiału językowego uważa się takie, kiedy to uczeń jest w stanie przekazać zamierzone treści, czy zakomunikować rozmówcy swe intencje, odpowiednio do sytuacji, dokonując wyboru i łączenia znanych mu elementów językowych. Zadaniem nauczyciela jest wobec tego organizowanie sytuacji, w których uczeń ma dokonywać prób posługiwania się materiałem językowym w celach komunikacyjnych, jak również wskazywanie mu, które z możliwych w danej sytuacji wypowiedzi są najwłaściwsze, zależnie od tego, do kogo się zwraca i w jakiej roli występuje. Jest przy tym rzeczą nieuniknioną, że czyniąc próby swobodniejszego posługiwania się językiem obcym w celach komunikacyjnych, uczniowie będą popełniać błędy językowe. Błędy te są zjawiskiem naturalnym i jako takie stanowią integralny element procesu uczenia się języka obcego. Dlatego też szczególnie niewskazane jest stosowanie wówczas sankcji w postaci nagany lub negatywnej oceny, bowiem lęk przed konsekwencjami błędu może okazać się silniejszy niż motywacja do wypowiedzania się w języku obcym.

Nie oznacza to jednocześnie, że błędy powstałe w toku samodzielnych prób wypowiedzi obcojęzycznej pozostać mają nie poprawione.

O ile jednak w fazie ćwiczeń wdrażających i utrwalających materiał językowy każdy błąd wymaga natychmiastowego poprawienia przez nauczyciela, o tyle w toku ćwiczenia sprawności i rozwijania kompetencji komunikacyjnej – błędy powinno się przytoczyć i poprawić dopiero

po zakończeniu całej wypowiedzi ucznia, by nie przerywać jej toku, nie naruszać organizacji i nie zmniejszać płynności tekstu uczniowskiego.

Rozwijanie sprawności produktywnych nie jest jednoznacznie związane z żadną wybraną metodą nauczania, toteż jednolitej i szczególnie zalecanej metody program niniejszy nie sugeruje, pozostawiając wybór środków zmierzających do możliwie najefektywniejszej realizacji celów programowych nauczycielom. W zależności od cech grupy uczniowskiej, poziomu zaawansowania językowego i rodzaju ćwiczonego materiału językowego użyteczne mogą okazać się zarówno elementy metody audiolingwalnej w postaci ćwiczeń repetycyjnych, imitacyjnych typu „drills“ – a więc ćwiczeń wyrabiających nawyki językowe, jak i elementy metody kognitywnej w postaci krótkich objaśnień i komentarzy gramatycznych. Przydatne okażą się również elementy ujęcia funkcjonalnego w postaci wielozdaniowych ćwiczeń autoekspresyjnych i identyfikacyjnych, a także tłumaczenia z języka ojczystego na język obcy i ćwiczenia sytuacyjne z instrukcją w języku polskim (np.: Zapytaj, czy rozmówca jest zajęty). Wielość i różnorodność metod i technik nauczania będzie z pewnością sprzyjać efektom kształcenia, o ile decyzje dotyczące ich wyboru i zastosowania okażą się dostatecznie uzasadnione.

Rozwijanie sprawności receptywnych, a więc rozumienia ze słuchu i czytania, budzi nieco mniej wątpliwości, toteż tu poświęcimy im odpowiednio mniej miejsca. Jednak należy zaznaczyć, iż sprawność rozumienia tekstu pisanego zajmuje w kursie języka obcego w technikum hierarchicznie wyższą pozycję, niż w kursach językowych o charakterze ogólnym, a dzieje się to z racji konieczności odpowiedniego przygotowania uczniów do wykorzystywania znajomości języka obcego w przyszłej pracy zawodowej. Stąd w kursie szkolnym nieco wyższe, niż w kursach ogólnych okażą się proporcje czasu lekcyjnego, niewykluczone bowiem, że wprowadzenie uczniów w samodzielną lekturę tekstów fachowych wymaga takiego etapu, w którym nauka czytania prowadzona będzie pod kierunkiem nauczyciela na lekcji, co w pewnym okresie ograniczać może czas przeznaczony na rozwój pozostałych sprawności. Sprawności rozumienia tekstu pisanego i rozumienia ze słuchu mogą jednak i powinny być w znacznej mierze rozwijane przez uczniów samodzielnie, szczególnie w dwóch ostatnich latach nauki. Program nie stawia jednak żadnych barier uniemożliwiających wcześniejsze wprowadzenie tematyki technicznej i słownictwa fachowego. Decyzje tego typu podejmuje nau-

czyciel w zależności od możliwości, jakie stwarza sytuacja nauczania w danej grupie uczniów.

Wiąże się to przede wszystkim z kwestią przemyślanego, a zarazem zróżnicowanego kierowania pracą własną uczniów. Nie bez znaczenia jest tu także wykorzystanie wszelkich dostępnych audycji radiowych, programów telewizyjnych i lektur. Zatem, o ile w ćwiczeniu sprawności produkcyjnych ujawnia się wartość swobodnego doboru metod i technik nauczania, o tyle w ćwiczeniu sprawności receptywnych ujawni się wartość swobodnego doboru materiałów nauczania.

Wartości te odegrają istotną rolę w samodzielnej pracy nad pogłębieniem znajomości języka, do której uczeń musi zostać w pełni przygotowany w toku kursu szkolnego, a którą prowadzić będzie korzystając właśnie z różnorodnych materiałów nauczania konstruowanych według zróżnicowanych metod.

© Copyright by
Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1994

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1994

Dodruk wykonano w Zakładach Graficznych „Drogowiec” sp. z o.o.
Kielce ul. Sienna 2